

**การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพล
ต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิตด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง**
Analysis of Causal Relationship on Sufficiency Economy Philosophy
Affecting to Student's Procedural Justice Perception Using
Structural Equation Modeling

เดชทัช คลายโสภัก*
Techatach Khlaisokk

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิตในแต่ละคณะ 2) เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต และ 3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลกับการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต โดยสุ่มตัวอย่างจากนิสิต จำนวน 300 คน และวิเคราะห์ด้วยสถิติ ANOVA, ความถดถอยเชิงพหุ และแบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการศึกษาความถดถอยเชิงพหุ พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความมั่นใจตนเอง การสื่อสารอย่างสุภาพ และบุคลิกภาพในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต และผลการศึกษาแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม ความมั่นใจตนเอง บุคลิกภาพในการสื่อสาร ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ และการสื่อสารอย่างสุภาพ และมีความสัมพันธ์โดยอ้อมกับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ โดยผ่านตัวแปรการสื่อสารอย่างสุภาพ นอกจากนี้ การสื่อสารอย่างสุภาพมีความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการยุติธรรม บุคลิกภาพในการสื่อสาร และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, แบบจำลองสมการโครงสร้าง, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การรับรู้กระบวนการยุติธรรม

* อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the procedural justice perception of students in each faculty; 2) to study the variables affecting the procedural justice perception of the students; and 3) to analyze the causal relationship of the sufficiency economy philosophy influencing on the procedural justice perception. The samplings were done by 300 students and inferential statistics was analyzed by ANOVA, multiple regression, and structural equation modeling. The results of multiple regression analysis revealed that sufficiency economy philosophy, self-confidence, courteous communication, and personality in communication were directly related to the procedural justice perception. The results of structural equation modeling analysis revealed that sufficiency economy philosophy was directly related to the procedural justice perception, self-confidence, personality in communication, honesty and trust, and courteous communication and indirect relationship to the procedural justice perception and honesty and trust through courteous communication variable. In addition to, courteous communication was directly related to the procedural justice perception, personality in communication and honesty and trust.

Keywords: Analysis of Causal Relationship, Structural Equation Modeling, Sufficiency Economy Philosophy, Procedural Justice Perception

บทนำ

สิทธิแห่งความเป็นพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และให้เป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคลโดยบุคลากรและองค์กร หรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่บริหารงาน 7 ยุติธรรม ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ ศาลกระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ (วิรัตน์ พาณิชย์พงษ์, 2557) ที่มีหน้าที่ผดุงความเป็นธรรมและสร้างความเท่าเทียมให้กับสังคม เป็นสังคมแห่งสิทธิและเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกัน และได้รับการคุ้มครองจากอำนาจรัฐอย่างทั่วถึงและมีความเป็นธรรม แต่บางครั้งด้วยข้อจำกัดบางอย่างอาจทำให้องค์กรบริหารงานยุติธรรมนี้ถูกสังคมมองว่าเลือกปฏิบัติเป็นลักษณะสองมาตรฐาน เนื่องจากผู้ถูกระทำมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่แตกต่างกัน จึงอาจได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรมทางกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งให้เห็นเป็นข่าวรับรู้อยู่เป็นประจำ ในกรณีที่มีข่าวการได้รับการปฏิบัติทางกระบวนการยุติธรรมที่แตกต่างกันระหว่างคนรวยและคนจน คนที่มีอำนาจและคนที่ไม่อำนาจ เป็นลักษณะเลือกปฏิบัติสองมาตรฐาน (โสเกษ วัฒนพันธุ์, 2563) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรการบริหารงานยุติธรรมยังมีจุดอ่อน ที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันปฏิรูปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้อาจประชาสังคมจะต้องมีความเข้มแข็งและเข้าไปมีส่วนร่วมและการรับรู้กระบวนการยุติธรรม

โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ถือว่าเป็นพลังกลุ่มคนหนุ่มสาวที่สามารถเข้าไปช่วยกันผลักดันให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมได้ โดยผ่านการแสดงออกและรับรู้กระบวนการยุติธรรมแบบสันติวิธี (ธรรมชาติ กรีกัษร, 2563) ดังนั้นการวิจัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต เป็นการศึกษาเพื่อฉายภาพให้เห็นว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความมั่นใจในตนเอง บุคลิกภาพในการสื่อสาร ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ และการสื่อสารอย่างสุภาพ ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยนำไปสู่การรับรู้กระบวนการยุติธรรมของเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร และเป็นแนวทางนำไปสู่การใช้เป็นโมเดลแรงจูงใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้กระบวนการยุติธรรม และขยายเป็นเครือข่ายภาคีภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง คอยกำกับ ติดตาม และตรวจสอบองค์การบริหารงานยุติธรรมให้เกิดกระบวนการยุติธรรมที่สมบูรณ์แบบ และเกิดความเป็นธรรมในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นประโยชน์ในการส่งมอบความรู้ คำแนะนำ และการช่วยเหลือด้านกระบวนการยุติธรรมไปสู่คนจน คนชายขอบ และผู้ด้อยโอกาสในสังคมให้ได้รับสิทธิ เท่าเทียมกัน และมีความเสมอภาคตามกฎหมาย นำไปสู่การจัดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม และสร้างชุมชน เยาวชนให้รับทราบ เรียนรู้ เข้าใจ นำไปยึดถือปฏิบัติ ตามหลักนิติธรรม ด้วยระบบธรรมาภิบาล ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน เป็นจิตสำนึกประชาธิปไตยที่เหมาะสม กับประเทศไทยและเป็นที่ยอมรับของอารยะประเทศ (วิรัตน์ พานิชย์พงษ์, 2557)

จากการทบทวนวรรณกรรมมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือปรัชญา การดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานแห่งการพึ่งตนเอง การรู้เท่าทันความจริง ไม่โลภ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นเป็นการดำเนินชีวิต ประกอบด้วยความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (Mongsawad and Thongpakde, 2016) ความมีเหตุผล คือ การพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจน คำนึงถึงผลอย่างรอบคอบ ภูมิคุ้มกัน คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เงื่อนไขความรู้ คือ ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ รอบด้าน และ นำความรู้มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน และเงื่อนไขคุณธรรม คือ ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ อุดมทน มีความเพียร (Pruetipibultham, 2010) ที่นำไปสู่การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความสมดุล และการพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นหลักเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจ ของคนในชาติไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ นักธุรกิจประชาชนทั่วไปทุกระดับ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยันอดทน มีความพากเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ (Tungkasamit, Silanoi, Nethanomsak and Pimthong, 2014) ดังนั้น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน เป็นการมองโลกเชิงระบบและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้รอดพ้นจากภัยวิกฤต ทำให้เกิดความมั่นคง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Board, 2014)

ความมั่นใจในตนเอง คือ การกล้าตัดสินใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความมั่นใจ กล้าแสดงออก สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้อยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข มีความเชื่อมั่นในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด

การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร (Meub and Proeger, 2017) โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิริยาตอบสนองต่อกัน ประกอบด้วยการนำเสนอข้อเท็จจริง การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ และการใช้หลักการ นำไปสู่การเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข (Tian, Ma, Peng, Wang and Zhang, 2013)

บุคลิกภาพในการสื่อสาร คือ ปัจจัยเกื้อหนุนในการพัฒนาบุคลิกภาพไปพร้อมกับการพัฒนาคำพูดด้านการสื่อสาร ซึ่งผู้ส่งสารที่สื่อสารได้ดีนั้นต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ความน่าเชื่อถือ การเข้าใจในสภาพอารมณ์และทัศนคติของผู้รับสาร และการเรียบเรียงคำพูด (Maican, Cazan, Lixandroiu and Dovleac, 2019) โดยบุคลิกภาพในการสื่อสารประกอบด้วย มารยาท ความมั่นใจในตนเอง การรู้จักกาลเทศะ และความเป็นระเบียบวินัย

การสื่อสารอย่างสุภาพ คือ การใช้คำพูดสุภาพ การให้เกียรติผู้ฟังหรือคู่สนทนาในขณะสื่อสาร ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการสื่อสารได้ ผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึงกาลเทศะเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้รับสาร การสื่อสารอย่างสุภาพจึงเป็นสัญลักษณ์ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อความเข้าใจระหว่างกัน (Brown, 2015) ทัศนคติ เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมากในทางจิตวิทยา สังคม และการสื่อสาร (McCartan and Elliott, 2018) การมีมนุษยสัมพันธ์ คือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นเหล่า มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และกริยาอาการ คือ การแสดงกิริยาท่าทางของบุคคลสามารถสื่อความหมายได้โดยไม่ต้องใช้คำพูด (Mirascieva, 2011)

ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ คือ ความภักดี ความซื่อตรงไม่คดโกง ไม่หลอกลวง เป็นผู้มีกำลังใจเข้มแข็ง มีใจบริสุทธิ์ หนักแน่นอดทน รักเกียรติยศชื่อเสียง ไม่เห็นแก่ตัว ประกอบด้วย การซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความมีหิริโอตตปัสะ ไม่กระทำในสิ่งที่ไม่สุจริต การทำตามคำพูดโดยไม่เหลวไหล การซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ คือ การซื่อตรงไม่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตน และการซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง คือ ไม่คดโกง ไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มีความรัก และซื่อตรงต่อกัน (Dieckmann, Grimm, Unfried, Utikal and Valmasoni, 2016) และความซื่อสัตย์นี้จะนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคม จนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทุกคนเปิดใจกว้างยอมรับความคิดเห็น มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามร่วมมือช่วยเหลือกัน และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (Bjornskov, 2021) นอกจากนั้น เพราะความซื่อสัตย์และความไว้วางใจต่อกันมีผลต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หมายความว่าความซื่อสัตย์และความไว้วางใจกันเป็นดัชนีชี้วัดนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีทางด้านเศรษฐกิจ (Fetchnauer and Van der Vegt, 2001)

กระบวนการยุติธรรม คือ วิธีการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและให้เป็นธรรมในทางกฎหมาย แก่บุคคลและบุคคลที่มีหน้าที่บริหารงานยุติธรรม ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ ศาลกระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ (วิรัตน์ พานิชย์พงษ์, 2557) เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมและความผูกพันในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมตนเอง คือ กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการใดวิธีการหรือหลายวิธี เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Augustyn and Ray, 2016) และการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่คุณค่าและกระบวนการยุติธรรม ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร (Thorpe, 2018) การตัดสินใจ คือ ประนาทัวแทนการตัดสินใจต่อพฤติกรรมและทัศนคติ หรือกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลายทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างรอบคอบแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ การมีความเป็นกลาง คือ

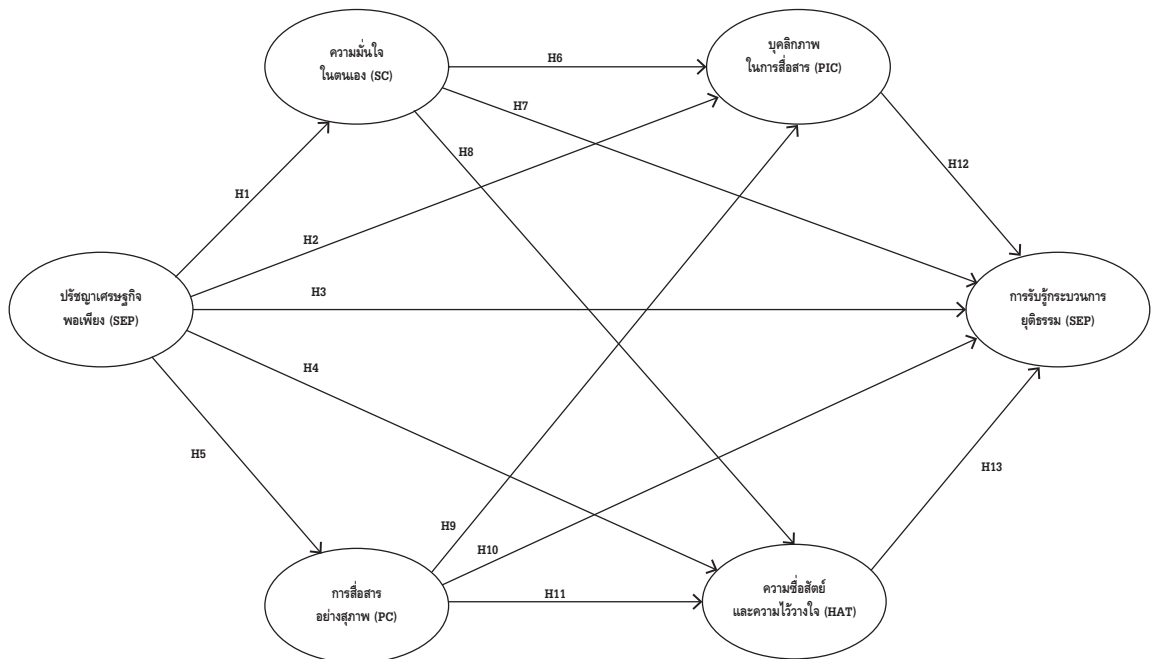
ความไม่มีส่วนได้เสียใด ๆ ในข้อพิพาทนั้นหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย และการมีมาตรฐาน คือ การดำเนินงานที่ใช้วัดความสำเร็จอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นมาตรฐานเดียวกัน (Ötting and Maier, 2018)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิตในแต่ละคณะ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต มีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแปรกลาง ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง (SC) การสื่อสารอย่างสุภาพ (PC) บุคลิกภาพในการสื่อสาร (PIC) และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (HAT) และตัวแปรตาม คือ การรับรู้กระบวนการยุติธรรม (PJP) (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร จำนวน 300 คน เป็นการสุ่มมาอย่างง่าย และเป็นขนาดตัวอย่างจำนวนน้อยสุดที่อาจยอมรับได้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ถ้าข้อมูลมีความสมบูรณ์และมีมาตรงวัดเข้มข้น

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ความมั่นใจในตนเอง (SC) การสื่อสารอย่างสุภาพ (PC) บุคลิกภาพในการสื่อสาร (PIC) ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (HAT) และการรับรู้กระบวนการยุติธรรม (PJP) และผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ รายจ่าย คณะที่ศึกษา และภูมิลำเนา 2) แบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ด้านความมั่นใจในตนเอง (SC) ด้านการสื่อสารอย่างสุภาพ (PC) ด้านบุคลิกภาพในการสื่อสาร (PIC) ด้านความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (HAT) และด้านการรับรู้กระบวนการยุติธรรม (PJP) ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต ทั้งนี้แต่ละข้อคำถาม มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนจากน้อยสุดไปหามากสุด คือ 1 - 5

การตรวจสอบคุณภาพ

เมื่อเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์เสร็จเรียบร้อยแล้วจำนวน 300 ชุด นำมาหาค่าความเชื่อถือได้เพื่อประเมินคุณภาพมาตรวัดด้านความตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งผลการคำนวณค่าความเชื่อถือแยกตามตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) พบว่าจำนวนข้อคำถามในแต่ละตัวแปรแฝงมีการปรับเปลี่ยนและตัดออก เมื่อถูกจัดกลุ่มตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ทำให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ ทั้ง 6 ชุดตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.899 ถือว่าเป็นมาตรวัดค่าความเชื่อถือได้สูง และในตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) ประกอบด้วยค่าความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: CR) ในแต่ละตัวแปรมีค่ามากกว่า .60 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) ส่วนใหญ่มากกว่า .50 ยกเว้นตัวแปรการรับรู้กระบวนการยุติธรรม (PJP) ที่มีค่า AVE น้อยกว่า .50 คือมีค่าเท่ากับ 0.473 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความตรงเชิงจำแนกเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือค่า CR มีค่ามากกว่า .60 และค่า AVE มีค่ามากกว่า .50 เป็นต้น

ตารางที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ตัวแปรแฝง	ตัวแปร สังเกตได้/ข้อ	ปรับลดหลังการ วิเคราะห์ EFA	Cronbach's Alpha
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP)	16	5	.887
2. ความมั่นใจตนเอง (SC)	16	3	.893
3. การสื่อสารอย่างสุภาพ (PC)	16	5	.884
4. บุคลิกภาพในการสื่อสาร (PIC)	16	4	.877
5. ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (HAT)	16	5	.872
6. การรับรู้กระบวนการยุติธรรม (PJP)	16	5	.872
รวม	96	27	.899

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงจำแนก

	CR	AVE	SC	PC	SEP	PJP	HAT	PIC
SC	0.776	0.536	0.732					
PC	0.849	0.531	0.657	0.729				
SEP	0.851	0.533	0.628	0.529	0.730			
PJP	0.818	0.473	0.712	0.789	0.786	0.688		
HAT	0.863	0.557	0.682	0.783	0.746	0.780	0.747	
PIC	0.817	0.527	0.672	0.740	0.711	0.819	0.797	0.726

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หน่วยที่ใช้ศึกษา (Unit of Analysis) ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของการกรอกข้อมูลในแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า แบบสอบถามมีการกรอกข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ในกรณีที่แบบสอบถามไม่สมบูรณ์มีค่า missing จะใช้ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนนในข้อคำถามนั้น ๆ มาแทนในส่วนที่เป็นค่า missing เพราะในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ข้อมูลจะมีค่า missing ไม่ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาและทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสถิติ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และค่าความน่าเชื่อถือได้ของมาตรวัด

ตัวแปรแต่ละรายการโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ที่เหมาะสมต้องไม่ต่ำกว่า 0.7 จากนั้นทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงและความเชื่อถือได้ของตัวแปรสังเกตได้ที่มีต่อตัวแปรแฝง และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อทดสอบโมเดลทางทฤษฎีและโมเดลสมการโครงสร้างเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรพหุ ซึ่งรวมเอาการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุ (Multiple regression) เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งมีประโยชน์ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้ภายในครั้งเดียว

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

$$PJP = a + b_1SEP + b_2SC + b_3PC + b_4PIC + b_5HAT + e \quad \dots (1)$$

$$PIC = a + b_1SEP + b_2SC + b_3PC + e \quad \dots (2)$$

$$HAT = a + b_1SEP + b_2SC + b_3PC + e \quad \dots (3)$$

$$SC = a + b_1SEP + e \quad \dots (4)$$

$$PC = a + b_1SEP + e \quad \dots (5)$$

กำหนดให้

a ค่าคงที่ความถดถอยพหุ

$b_1 \dots b_5$ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระ

SEP ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

SC ความมั่นใจตนเอง

PC การสื่อสารอย่างสุภาพ

PIC บุคลิกภาพในการสื่อสาร

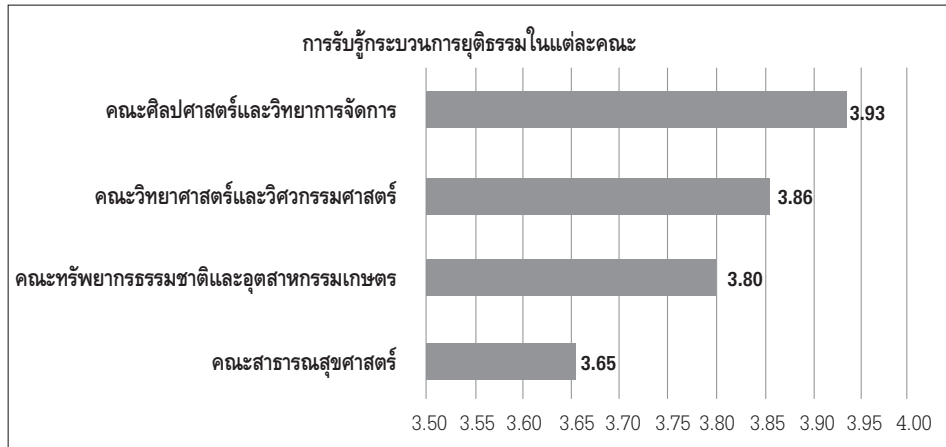
HAT ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ

e ค่าความคลาดเคลื่อน (Residual)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเปรียบเทียบ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต 4 คณะ พบว่าคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ ($\bar{x} = 3.93$) นิสิตมีค่าเฉลี่ยการรับรู้กระบวนการยุติธรรมมากกว่าคณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ ($\bar{x} = 3.86$) รองลงมาคณะทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมเกษตร ($\bar{x} = 3.80$) และคณะสาธารณสุขศาสตร์ ($\bar{x} = 3.65$) ตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิตคณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ และคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคณะอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยการรับรู้กระบวนการยุติธรรมไม่แตกต่างกัน (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 เปรียบเทียบการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิตในแต่ละคณะ

ผลการทดสอบแบบจำลองความถดถอยเชิงพหุ

ผลการทดสอบแบบจำลอง (ตารางที่ 3) พบว่า ตัวแปรที่เป็นสาเหตุของการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต ได้แก่ ประสิทธิภาพของสื่อมวลชน ความมั่นใจในตนเอง การสื่อสารอย่างสุภาพ บุคลิกในการสื่อสาร และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย R^2 เท่ากับ .634 สามารถทำนายการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิตได้ ร้อยละ 63.40 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของสื่อมวลชน ความมั่นใจในตนเอง การสื่อสารอย่างสุภาพ และบุคลิกภาพในการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต หมายความว่า หากนิสิตมีหลักประสิทธิภาพของสื่อมวลชน ความมั่นใจในตนเอง การสื่อสารอย่างสุภาพ และบุคลิกภาพในการสื่อสารเพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลทำให้นิสิตมีการรับรู้กระบวนการยุติธรรมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

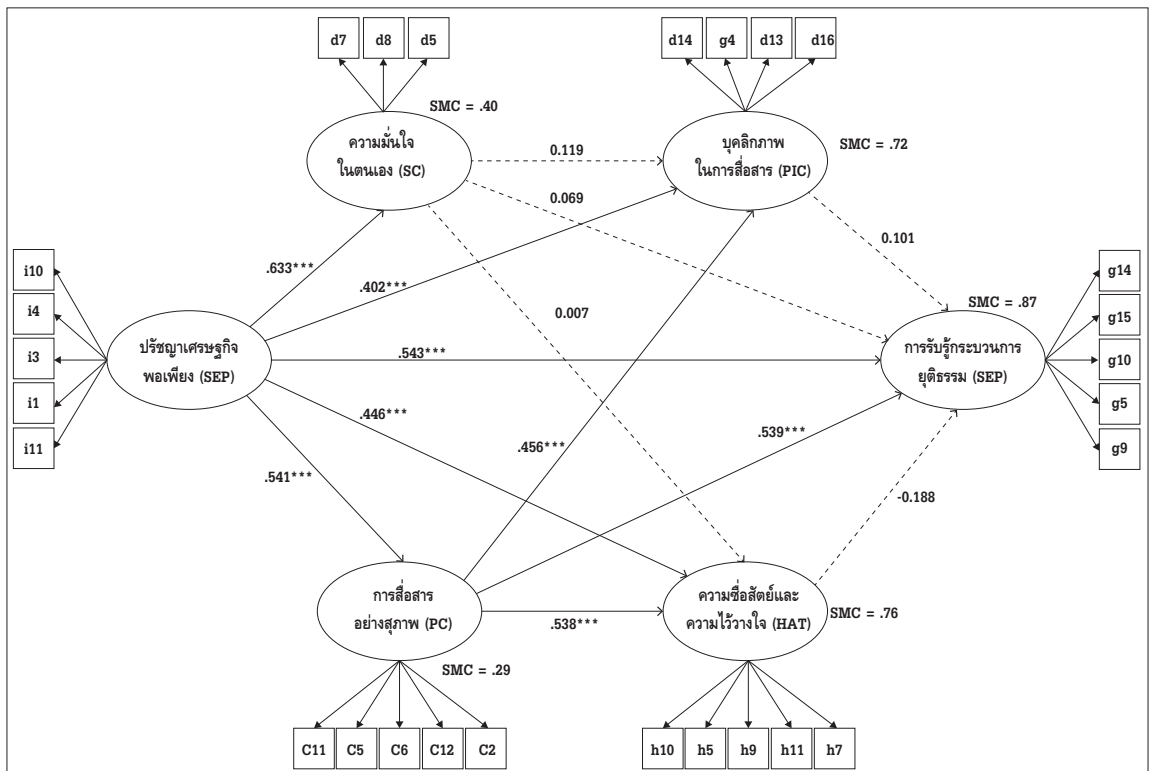
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ หลักประสิทธิภาพของสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต

ปัจจัย	B	SE	t-value	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.314	.160	1.959	.051
ประสิทธิภาพของสื่อมวลชน (SEP)	.282***	.046	6.094	.000
ความมั่นใจในตนเอง (SC)	.104*	.042	2.465	.014
การสื่อสารอย่างสุภาพ (PC)	.256***	.046	5.528	.000
บุคลิกภาพในการสื่อสาร (PIC)	.198***	.049	4.023	.000
ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (HAT)	.067	.053	1.261	.208
N = 300, F-test = 101.954, $R^2 = .634$, และ $Adj.R^2 = .628$				

หมายเหตุ: อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

ผลการทดสอบโมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อประเมินความเหมาะสมระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีที่ได้กำหนดไว้ และมีการปรับปรุงโมเดลจนมีความเหมาะสม (Goodness - of - fit) เพื่อนำไปทดสอบโมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่งทำการปรับปรุงโมเดลจากการปรับค่าความคลาดเคลื่อนที่มีความสัมพันธ์กันจนกระทั่งได้โมเดลสุดท้าย (รูปที่ 3) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 240.287, df = 281, χ^2 /df (CMIN/DF) = .855, P-value = .962, GFI = .945, CFI = 1.0, RMR = .019, และ RMSEA = .000 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ความเหมาะสมของโมเดลสมการโครงสร้างหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต โดยโมเดลนี้มีค่าความเชื่อถือได้ที่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ อัตราส่วนของไคสแควร์กับองศาอิสระ (Degree of Freedom: χ^2 /df (CMIN/DF)) ควรมีค่าน้อยกว่า 2 หรือมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าสถิติทดสอบ p-value ต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือค่าจะต้องมากกว่า 0.05 ขึ้นไป ค่า GFI (Good - of - fit index ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสมบูรณ) และ CFI (Comparative fit index ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพัทธ์) ควรมากกว่า 0.9 ขึ้นไป ส่วนค่า RMR (Root mean residual)

รูปที่ 3 แบบจำลองสมการโครงสร้างหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต

หมายเหตุ: * < 0.05, ** < 0.01, *** < 0.001, SMC = square multiple correlation, —> significance, ----> no significance

และ RMSEA (Root mean square error of approximation) ควรน้อยกว่า 0.10 แสดงว่าโมเดลนี้ไม่มี ความแตกต่างกับโมเดลทางทฤษฎีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งสามารถสรุปได้ว่าค่าสถิติ ที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับโมเดลทางทฤษฎี ดังนั้น ผลการศึกษาพบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม ความมั่นใจตนเอง บุคลิกภาพในการสื่อสาร ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ และการสื่อสารอย่างสุภาพ และ มีความสัมพันธ์โดยอ้อมกับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ โดยผ่านตัวแปร การสื่อสารอย่างสุภาพ ขณะที่การสื่อสารอย่างสุภาพมีความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการยุติธรรม บุคลิกภาพ ในการสื่อสาร และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มีการรับรู้กระบวนการยุติธรรม มากกว่าคณะอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการมีการเรียนการสอนทางด้านสังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ จึงทำให้บัณฑิตมีพื้นฐานความรู้ทางด้านกระบวนการยุติธรรมมากกว่าคณะอื่น และเป็นกำลังสำคัญในการออกภาคสนามเพื่อไปให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำทางด้านกฎหมาย การบริหาร งานยุติธรรมแก่ประชาชนในชุมชนที่อยู่โดยรอบมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ การออกภาคสนามของนิสิตยังช่วย ส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหา ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีกระบวนการทำงาน อย่างเป็นระบบ มีทักษะกระบวนการทางสังคมที่ดี เกิดสติปัญญา เป็นผู้ที่มีเหตุผล กล้าเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็น ของคนอื่น กล้าแสดงออก ได้เรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มีความสุขใจในการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดี ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อชุมชนและวิชาเรียน ตลอดจนจนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การดำเนินชีวิตจริงได้ (กชพรรณ ยังมี, 2557)

ผลการศึกษาแบบจำลองความถดถอยเชิงพหุ พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความมั่นใจในตนเอง การสื่อสารอย่างสุภาพ บุคลิกภาพในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม สอดคล้องกับ การศึกษาของ จำลองลักษณ์ อินทวัน (2558) พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทัดคนคิดที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ขณะที่ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ สมพร ปานยินดี และ จันจิราภรณ์ ปานยินดี (2562) พบว่า การดำเนินธุรกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการมุ่งเน้นการประกอบการมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและความยั่งยืน และการดำเนินชีวิต ที่ประกอบด้วยความพอประมาณ การมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม จะทำให้ มนุษย์พบกับความสุขอย่างแท้จริง (อนันต์ โพธิกุล, 2558)

ผลการศึกษาแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ โดยตรงกับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม ความมั่นใจในตนเอง บุคลิกภาพในการสื่อสาร การสื่อสารอย่างสุภาพ และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ ซึ่งสามารถอภิปรายผล ดังนี้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ กับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม คือการใช้หลักแห่งความมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้

และคุณธรรม สู่การรับรู้กระบวนการยุติธรรมและการทำงานขององค์กรการบริหารงานยุติธรรม ว่ามีความเป็นธรรม แก่ผู้ที่ถูกล่าม اتهامทำผิดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วัลลท นาคบัว (2559) พบว่า แนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไทย เพื่อแก้ปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ไม่นำกฎหมายมาบังคับใช้และการทำงานแบบสองมาตรฐาน ต้องใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยเหตุผลทางด้านนิตินโยบาย หรือหลักการสำคัญในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไทย ด้านโครงสร้าง องค์กร ขั้นตอน ในการเสนอร่างกฎหมาย ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผลกระทบและความคุ้มค่าในช่วงก่อนและหลัง การออกกฎหมาย เพราะหลักความมีเหตุผล คือ การกระทำอย่างรอบคอบเป็นไปอย่างมีเหตุผล ไม่ว่าจะกระทำ สิ่งใดถ้าเป็นไปด้วยเหตุผลแล้วย่อมประสบความสำเร็จ (Arundee and Thiphoom, 2015) ขณะที่ Bocken and Short (2016) กล่าวถึงการดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ คือ การดำเนินชีวิตอย่างพอดี ทำตามกำลัง และศักยภาพของตัวเองที่ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่วน Chaisumritchoke (2007) กล่าวถึงภูมิคุ้มกัน เป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมเพื่อรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคตทั้งใกล้และไกล ขณะที่เงื่อนไขความรู้ คือ ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ (Choochom, 2015) และคุณธรรม คือ ความตระหนักในหลักธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างสุขุมรอบคอบและ ละเอียดอ่อน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำให้เกิดความเข้าใจลักษณะพื้นฐานทางสังคม มีความพร้อมรับ กับการเปลี่ยนแปลง สร้างความสมดุล มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้สะท้อนถึงหลักการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ประโยชน์อย่างเต็มความสามารถ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการใช้กระบวนการกลุ่มมาช่วยแก้ปัญหา ชุมชนอย่างยั่งยืน (Kotrmeneetaweetong, Chooopen and Chowchuen, 2012)

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นหลักปฏิบัติครอบคลุม พฤติกรรมมนุษย์ทุกมิติ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดหรือสถานภาพใดก็สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดทุกวิชาชีพ เพราะสาระสำคัญของปรัชญา คือ การดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ พอประมาณ มีศีลธรรม และมีพฤติกรรมการบริโภคแบบไม่โลภและไม่เอาเปรียบผู้อื่น ส่งผลให้บุคคลมีความเชื่อมั่น ในตนเองและทำสิ่งใดย่อมประสบความสำเร็จทุกประการ (Mongsawad and Thongpakde, 2016) ขณะที่การศึกษาของ นครศ ณ พัทลุง และ ยุวัฒน์ วุฒิเมธิ (2555) ศึกษาความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง ความสามารถทางการบริหาร ทักษะทางสังคม การทำให้สมาชิกรู้สึกมีความสามารถ การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล แบบอย่างเชิงคุณสมบัติ แบบอย่างเชิงพฤติกรรม และแบบอย่างเชิงจิตใจ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพในการสื่อสารและการสื่อสารอย่างสุภาพ แสดงให้เห็นว่าความมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม ส่งผลต่อบุคลิกภาพ ในการสื่อสารและการสื่อสารอย่างสุภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชันยนันต์ สมถวิลพ่องใส (2561) พบว่า ความมีเหตุผล ได้แก่ ทักษะคติเกี่ยวกับความไว้วางใจ ความปลอดภัยของระบบความเป็นส่วนตัว ลักษณะ ทางสังคมและบรรทัดฐานของกลุ่มผู้ใช้งาน บทบาทต่อทุนทางสังคม บทบาทต่อคุณภาพชีวิต การพัฒนาการ

ส่วนบุคคล การพัฒนาการตามวัย และการพัฒนาด้านสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ การเปิดเผยบุคลิกภาพในการสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ตัวตนของตนเอง ขณะที่การศึกษาของ ศยามล เอกะกุลนันท์ (2562) พบว่า ความรู้และคุณธรรม ได้แก่ อายุงาน การทำงานล่วงเวลา ความฉลาดทางอารมณ์ และการปฏิบัติหน้าที่ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสมดุลระหว่างงานและชีวิตของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์หญิง กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ ลักษณะพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน และความซื่อสัตย์ต่อสังคมหรือประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม บางครั้งบุคคลไม่มีความซื่อสัตย์เนื่องจากประโยชน์ส่วนตนและปัจจัยแวดล้อม รวมถึงวิธีการสื่อสาร ดังนั้น ผู้ปกครองและครูควรสอนให้ความรู้และสร้างแบบอย่างพฤติกรรมความซื่อสัตย์ให้เยาวชนฝึกฝนการยับยั้งชั่งใจ จัดกิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น รับผิดชอบงานที่มอบหมาย มุ่งมั่นไม่เอาเปรียบ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ไม่ทำให้ผู้อื่นและสังคมเดือดร้อน มีจิตอาสา และการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์, 2563) ขณะที่การศึกษาของ ชุตติกาญจน์ มิ่งรัตน์ดิกรณ์ (2559) พบว่า หากใช้หลักความมีเหตุผล คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง และการบริการให้เกิดความพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการต่อยอดให้เกิดความไว้วางใจ และนำไปสู่ความซื่อสัตย์ภาคีในที่สุด

การสื่อสารอย่างสุภาพมีความสัมพันธ์กับการรับรู้กระบวนการยุติธรรม บุคลิกภาพในการสื่อสาร และความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ เนื่องจากการสื่อสารอย่างสุภาพประกอบด้วย การรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม การเปิดใจรับฟังความคิดเห็น การมีทัศนคติที่ดีและมีน้ำใจต่อกัน การรู้จักขอโทษและแสดงความเสียใจที่แสดงออกในเชิงปฏิบัติ (Ryabova, 2015) และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ย่อมนำไปสู่การสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ (Vega-Zamora, Torres-Ruiz and Parras-Rosa, 2019) และสร้างกระบวนการยุติธรรมในสังคมร่วมกัน เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเกิดสันติสุขตลอดไป (Yamaguchi, 2009) ขณะที่ ชโลบล นัฒน, ขนบพร วงศ์กาฬสินธุ์, ชีรพงษ์ บุญรักษา และ นันทิยา ดวงภูมิเมศ (2560) ศึกษาการสื่อสารเพื่อจูงใจของผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ พบว่า การสื่อสารเพื่อจูงใจของผู้นำ วัฒนธรรมองค์กรเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรมองค์กรเชิงรับ และวัฒนธรรมองค์กรเชิงรุก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรม ซึ่งต้นตอของปัญหากระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในปัจจุบันส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และปัญหาคอร์รัปชัน คือเมื่อเกิดคดีความขึ้นมา คนจนไม่สามารถจ้างทนายความมาแก้ต่างให้ ประกอบกับคู่กรณีมีอิทธิพล อำนาจ และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า จึงนำไปสู่การตัดสินบนเจ้าพนักงานบางคน ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติสองมาตรฐานระหว่างคนรวยและคนจน ดังนั้น รัฐควรมีการออกกฎหมายที่เป็นธรรม

และมีบทลงโทษที่เด็ดขาด ที่สามารถนำไปบังคับใช้เพื่อลงโทษกับผู้กระทำผิดอย่างยุติธรรม โดยไม่มีข้อละเว้นว่าคนนั้นจะรวยหรือจน เป็นนักการเมือง หรือเป็นเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถ้าหากกระทำผิดแล้วยอมได้รับการลงโทษอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนปัญหาคอร์รัปชัน รัฐควรมุ่งเทคโนโลยีบล็อกเชนเข้ามาใช้ในการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน เช่น การนำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาใช้ในการบริหารงานยุติธรรม เพื่อให้องค์กรบริหารงานยุติธรรม มีความโปร่งใสและเป็นไปอย่างยุติธรรม รวมไปถึงการนำมาใช้แก้ปัญหาการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และการนำมาใช้แก้ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นการปิดช่องทางการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ นักการเมือง หรือนักการเมืองท้องถิ่น และเพื่อให้การใช้ระบบประมาณเกิดความโปร่งใส มีความน่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้ เป็นต้น

2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อการรับรู้กระบวนการยุติธรรมของนิสิต รัฐควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป็นนโยบายการศึกษาแห่งชาติ และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ กล่าวคือ การศึกษาในระบบจัดให้มีหลักสูตรหรือวิชาการเรียนการสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งในระดับอุดมศึกษา ควรบรรจุวิชานี้ให้อยู่ในหมวดการศึกษาทั่วไป หรือบังคับให้เป็นวิชาเอกในหลักสูตร เช่น หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ กำหนดให้มีรายวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักวิศวกรรมศาสตร์ หรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งวิชาเหล่านี้ควรเป็นวิชาที่เป็นองค์ประกอบนำไปสู่การกำหนดใบประกอบวิชาชีพ และที่สำคัญหากมหาวิทยาลัยใดจัดหลักสูตรเป็นลักษณะเช่นนี้ รัฐควรจะอุดหนุนงบประมาณเพิ่มเป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิต/นักศึกษาทุกมหาวิทยาลัยได้เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนในการศึกษานอกระบบ ควรจัดหลักสูตรอบรมและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อขับเคลื่อนอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านชุมชน การท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิพัฒนาชุมชน วิสาหกิจชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสตรี โครงการประชารัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีกระบวนการติดตามผล ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำกับติดตามความสำเร็จของนโยบาย

3. นโยบายการขับเคลื่อนประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รัฐควรกระตุ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปนโยบายเดิมที่ขัดต่อนโยบายการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคู่ขนานกันไป เช่น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งส่งเสริมให้เกิดเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ รัฐก็ต้องหยุดนโยบายการนำเข้าสารเคมีเพื่อการเกษตรจากต่างประเทศควบคู่ไปด้วย และที่สำคัญ รัฐควรมีนโยบายอุดหนุนหรือชดเชยให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ กล่าวคือ หากเกษตรกรรายใดเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ ปรากฏว่าผลผลิตที่ได้ต่ำกว่าผลผลิตที่เคยได้จากการใช้สารเคมี รัฐควรอุดหนุนหรือชดเชยส่วนต่างที่ขาดไปให้กับเกษตรกร เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษานี้มุ่งเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตและเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ควรมีการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกระดับ ทุกวิชาชีพ เพื่อให้ได้มุมมองการศึกษาที่หลากหลาย นอกจากนี้ ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อเป็นองค์ประกอบในการศึกษา

บรรณานุกรม

- ไสลเกษ วัฒนพันธุ์. (2563). **คู่มือไว้ขังคนจนในทัศนะประธานศาลฎีกา**. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/78728>.
- กชพรรณ ย้งมี. (2014). เจตคติของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีต่อโครงการบริการวิชาการสู่ชุมชน. **Humanities and Social Sciences**, 31(2), 101-118.
- จำลองลักษณ์ อินทวัน. (2015). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. **Journal of Thai Justice System**, 8(2), 43-66.
- จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์. (2020). การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนไทย. **Journal of Communication Arts Review**, 24(1), 210-220.
- ชโลบล นัฒน, ขนบพร วงศ์กาฬสินธุ์, ธีรพงษ์ บุญรักษา, & นันทิยา ดวงภุมเมศ. (2017). การสื่อสารเพื่อจูงใจของผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**, 10(1), 401-416.
- ชัญญนนต์ สมถวิลผ่องใส. (2018). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยตนเองในเครือข่ายสังคมออนไลน์. **Pathumthani University Academic Journal**, 10(2), 267-275.
- ชุดิภาญจน์ มิ่งรัตน์ดิกรณ. (2559). การศึกษาความไว้วางใจ ความพึงพอใจ และความซื่อสัตย์ภักดีต่อตรา ของลูกค้าประกันภัยรถยนต์ บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน). สืบค้นจาก <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/2155>.
- ธรรมชาติ กรอักษร. (2563). **สันติวิธี: มีอบราชฎใช้ 91 จาก 198 วิธี “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” ในปี 2020**. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2020/12/90843>
- นเศรษฐ ณ พัทลุง, & ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2012). ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. **Journal of Cultural Approach**, 13(24), 33-44.
- วัลลภ นาคบัว. (2016). แนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไทย. **Journal of Thai Justice System**, 9(1), 125-138.
- วิรัตน์ พาณิชย์พงษ์. (2557). **กระบวนการยุติธรรมในระบอบประชาธิปไตย 100 ปี**. สืบค้นจาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1467.
- ศยามล เอกะกุลานันต์. (2019). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสมดุลระหว่างงานและชีวิตของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์หญิง กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. **วารสาร สุทธิปริทัศน์**, 33(106), 107-120.
- สมพร ปานยินดี, & จันจิราภรณ์ ปานยินดี. (2019). การดำเนินธุรกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมุ่งเน้นการประกอบการ ความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของธุรกิจค้าปลีกในกรุงเทพมหานคร. **Journal of MCU Buddhapanya Review**, 4(1), 1-16.
- อนันต์ โพธิกุล. (2015). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในเขตทวิวัฒนา กรุงเทพมหานคร. **Academic journal bangkokthonburi university**, 4(1), 17-27.

- Arundee, S., & Thiphoom, S. (2015). The Solid Waste Management According to Sufficiency Economy Philosophy of the Personal Characteristics At Phra-yot-mueangy Fort, Nakhon Phaom Province, Thailand. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 197, 1107-1112.
- Augustyn, M. B., & Ray, J. V. (2016). Psychopathy and perceptions of procedural justice. **Journal of Criminal Justice**, 46, 170-183.
- Bjørnskov, C. (2021). Civic Honesty and Cultures of Trust. **Journal of Behavioral and Experimental Economics**, 101-693.
- Bocken, N. M. P., & Short, S. W. (2016). Towards a sufficiency-driven business model: Experiences and opportunities. **Environmental Innovation and Societal Transitions**, 18, 41-61.
- Brown, P. (2015). Politeness and Language. In J. D. Wright (Ed.), **International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences**. (2nd ed.). Oxford: Elsevier.
- Chaisumritchoke, S. T. (2007). Sufficiency economy, the King's philosophy: An application of Buddhist economics to develop Thai local pharmaceutical industries for sustainable well-being. **Society and Economy**, 29(2), 235-252.
- Choochom, O. (2015). A Causal Relationship of Living Behavior Based on Sufficiency Economy Philosophy for Thai University Students. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 177, 260-264.
- Dieckmann, A., Grimm, V., Unfried, M., Utikal, V., & Valmasoni, L. (2016). On trust in honesty and volunteering among Europeans: Cross-country evidence on perceptions and behavior. **European Economic Review**, 90, 225-253.
- Fetchenhauer, D., & Van der Vegt, G. (2001). Honesty, trust and economic growth. **Zeitschrift für Sozialpsychologie**. 3(32), 189-200.
- Kotrmeneetaweeetong, U., Choopen, H., & Chowchuen, B. (2012). Development of community based model of tawanchai center: Sufficiency economy principles for community development an applicability at bankhambong community, Sa-ard Uub-district, Nampong district, Khon Kaen province, Thailand. **Journal of the Medical Association of Thailand**, 95, 157-163.
- Maican, C. I., Cazan, A.-M., Lixandriou, R. C., & Dovleac, L. (2019). A study on academic staff personality and technology acceptance: The case of communication and collaboration applications. **Computers & Education**, 128, 113-131.
- McCartan, R., & Elliott, M. A. (2018). Bi-dimensional attitudes, attitude accessibility and speeding behaviour. **Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour**, 58, 581-593.
- Meub, L., & Proeger, T. (2017). The impact of communication regimes and cognitive abilities on group rationality: Experimental evidence. **Journal of Economic Behavior & Organization**, 135, 229-238.

- Mirascieva, S. (2011). Didactical principles in the teaching and education for human relations. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 15, 1401-1403.
- Mongsawad, P., & Thongpakde, N. (2016). Sufficiency economy philosophy: A holistic approach to economic development and mainstream economic thought. **Asian Social Science**, 12(7), 136-142.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2014). **Sufficiency Economy Implications and Applications**. (3rd ed.). Bangkok: Public Policy Strategy Office.
- Ötting, S. K., & Maier, G. W. (2018). The importance of procedural justice in Human-Machine Interactions: Intelligent systems as new decision agents in organizations. **Computers in Human Behavior**, 89, 27-39.
- Pruetipibultham, O. (2010). The sufficiency economy philosophy and strategic hrd: A sustainable development for Thailand. **Human Resource Development International**, 13(1), 99-110.
- Ryabova, M. (2015). Politeness Strategy in Everyday Communication. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 206, 90-95.
- Thorpe, J. (2018). Procedural Justice in Value Chains Through Public-private Partnerships. **World Development**, 103, 162-175.
- Tian, Y., Ma, J., Peng, C., Wang, Y., & Zhang, L. (2013). A rational framework for secure communication. **Information Sciences**, 250, 215-226.
- Tungkasamit, A., Silanoi, L., Nethanomsak, T., & Pimthong, P. (2014). Evaluation of School Activities for Developing the Desired Characteristics based on Sufficiency Economy Philosophy: A Project Report. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 116, 541-546.
- Vega-Zamora, M., Torres-Ruiz, F. J., & Parras-Rosa, M. (2019). Towards sustainable consumption: Keys to communication for improving trust in organic foods. **Journal of Cleaner Production**, 216, 511-519.
- Yamaguchi, I. (2009). Influences of organizational communication tactics on trust with procedural justice effects: A cross-cultural study between Japanese and American workers. **International Journal of Intercultural Relations**, 33(1), 21-31.

Translated Thai References

- Anan Phothikul. (2015). Leading the life according to the Principle of Self-Sufficiency Economy and the Influence on it Happiness of the People Living in Thawiwatthana District Area, Bangkok. **Academic journal bangkokthonburi university**, 4(1), 17-27. [in Thai]

- Chaiyanun Somthawinphongsai. (2018). Factors Affecting Self-disclosure of on Online Social Network. **Pathumthani University Academic Journal**, 10(2), 267-275. [in Thai]
- Chalobon Nubsan, Kanopporn Wongkalasin, Theerapong Boonrugs, & Nuntiya Doungphummes. (2017). Motivating Language of Leaders and Organizational Culture toward Organizational Citizenship Behavior. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**, 10(1), 401-416. [in Thai]
- Chutikarn Mingrattikorn. (2559). **A study of trust, satisfaction and brand loyalty among insured customers of Bangkok Insurance Co., Ltd.** Retrieved from <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/2155>. [in Thai]
- Jumlongluk Inthawan. (2015). Factors affecting to the confidence of the people in the criminal justice. **Journal of Thai Justice System**, 8(2), 43-66. [in Thai]
- Jurairat Thongkhumchuenvivat. (2020). Communication for Honest Behavior Strengthening in Sufficiency Economy of Thai Teenagers. **Journal of Communication Arts Review**, 24(1), 210-220. [in Thai]
- Kotchaphan Yungme. (2014). Mahasarakham University Student's Attitude Towards the Academic Service Provision for Local Communities. **Humanities and Social Sciences**, 31(2), 101-118. [in Thai]
- Nakaret Na Phattalung, & Yuwat Wuttimethi. (2012). Leader Ambition towards Development on Philosophy of Sufficiency Economy. **Journal of Cultural Approach**, 13(24), 33-44. [in Thai]
- Salaiket Wattanapan. (2563). **The prison holds the poor in the viewpoint of the president of the supreme court.** Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/78728>. [in Thai]
- Sayamon Akakulan. (2019). **Factors affecting work-life balance of women call center agents in the information and communication technology business group.** **Suthiparithat Journal**, 33(106), 107-120. [in Thai]
- Somporn Panyindee, & Janjirapon Panyindee. (2019). The Influence of Business Management Based on the Sufficiency Economy Philosophy on Sustainability of the Retail Business in Bangkok. **Journal of MCU Buddhapanya Review**, 4(1), 1-16. [in Thai]
- Thammachart Kri-aksorn. (2563). **Peaceful way: the people's mob used 91 out of 198 methods "Non-Violent Action" in 2020.** Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2020/12/90843> [in Thai]
- Wanlop Nakbua. (2016). Guideline of the Legal Development on Thai Justice Process. **Journal of Thai Justice System**, 9(1), 125-138. [in Thai]
- Wirat Phanichphong. (2557). **100 years of procedural justice in democratic system.** Retrieved from https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1467. [in Thai]